

A group of four children are riding bicycles on a dirt path through a lush green forest. The child in the foreground is wearing a green jacket and a red and white helmet, smiling at the camera. Behind them, three other children are riding, wearing purple, blue, and pink jackets and helmets. The path is surrounded by tall grass and trees with green and yellowing leaves, suggesting an autumn setting.

Wij geloven in Súdwest-Fryslân

Verkiezingsprogramma 2022-2026

ChristenUnie

Súdwest-Fryslân

Speerpunten

Zet je in voor de bloei van de stad waarin je woont, want de bloei van de stad is ook jullie bloei.
(Jeremia 29:7)

ChristenUnie, partij in de samenleving

Verkiezingen gaan over mensen. Over u, jou en over mij. Over onze ouders, onze kinderen, onze burens, de leerkracht op de school, onze werkgever en onze werknemers en de manier waarop we onze tijd besteden. Het gaat over ons en onze manier van samenleven.

Wij geloven dat mensen door God gemaakt zijn en dat Hij ons aan elkaar gegeven heeft om samen te leven. Om vanuit dat bewustzijn een samenleving, een Mienskip, te vormen. De ChristenUnie gelooft dat daarvoor geld en bezit minder belangrijk zijn. Het gaat vooral om zinvol leven, vrijheid en veiligheid. Dat blijkt uit onze normen en waarden.

Wij willen geen samenleving waarin ons verteld wordt wat we moeten denken en doen, maar wij staan voor vrijheid om te geloven en om zelf verantwoordelijkheid te nemen. Wanneer inwoners maatschappelijk initiatief tonen kan de gemeente zich bescheiden opstellen en daarvoor ruimte bieden. Maar als inwoners het laten afweten is de taak van de overheid om te beschermen, sturen en reguleren. We willen een wereld waarin we omzien naar elkaar. Een Mienskip die leefbaar blijft, ook voor onze kinderen.

Een samenleving met toekomst

In Súdwest-Fryslân gaat ondanks de coronacrisis veel goed. Het aantal banen is toegenomen, we wonen in een prachtig gebied, vrijwilligers zijn overal actief, de tevredenheid van de burgers over de gemeente is hoog en er is veel sociale draagkracht.

Tegelijk zijn er zorgen. De maatschappij verandert, de individualisering neemt nog steeds toe, corona heeft grote invloed op ons dagelijkse leven en niet iedereen is in staat zich aan deze veranderingen aan te passen. In onze samenleving staan normen en waarden onder druk en dat geldt ook de integriteit van de overheid. De hervormingen van het zorgstelsel zijn ingrijpend geweest en mensen moeten nog steeds wennen aan de nieuwe manieren van werken waarin we elkaar weer gaan aanspreken op onze verantwoordelijkheden en de verzorgingsstaat niet langer vanzelfsprekend is. De manier waarop we met elkaar de samenleving vorm geven, staat meer ter discussie dan ooit.

De ChristenUnie onderkent dit en vindt dat het daarom meer dan ooit belangrijk is om te geloven in een gemeente waar het niet meer gaat om 'ik' maar steeds meer om 'wij'. In een politiek van draagkracht en draagvlak. Wij geloven in Súdwest-Fryslân.

Daarom gaan wij met dit programma van hoop de komende verkiezingen in. Een programma met plannen voor Súdwest-Fryslân wat laat zien dat de ChristenUnie wil bouwen aan een samenleving waarin iedereen meetelt. Wij investeren in zorg voor elkaar, in de cruciale rol van gezinnen, in alleenstaanden, in een dienstbare en rechtvaardige overheid, in moreel leiderschap, in godsdienstvrijheid, in zorg voor elkaar, in een duurzame economie en in een zorgvuldige omgang met onze leefomgeving.

Dit vatten we samen in onze kernboodschap.

De ChristenUnie:

- + Zorgt dat iedereen meetelt
- + Investeert in de toekomst van kinderen
- + Komt op voor (godsdienst)vrijheid

De Bijbel roept ons op om recht te doen, trouw te zijn, en nederig de weg te gaan die God van ons vraagt.

(Micha 6:8)

Geef geloof een stem

Bij het zoeken naar antwoorden op de uitdagingen van deze tijd laten wij ons als christelijke partij inspireren door de Bijbel. Jezus staat daarin als onze naamgever centraal. In de Bijbel gaat het over mensen, over samenleven en ook over de overheid. De Bijbel heeft een bevrijdende boodschap die hoop geeft voor de toekomst. Wij geloven daarom dat christelijke uitgangspunten relevant zijn voor het bestuur van Súdwest-Fryslân.

De ChristenUnie maakt deel uit van een beweging van maatschappelijk betrokken christenen die op tal van plekken in de samenleving hun geloof een stem geven. Die hun geloof niet bewaren voor de kerk of thuis, maar uitdelen in de maatschappij. Die bereid zijn verantwoordelijkheid te nemen en samen te werken voor een betere samenleving. Wij beseffen heel goed dat de overheid niet alle vraagstukken gaat oplossen. De samenleving is niet maakbaar en helaas is onze wereld eindig. Maar de rol van de overheid is volgens ons om het zwakke te beschermen en het sterke te reguleren, om zo vrede te stichten.

De ChristenUnie is een landelijke, christelijke netwerkpartij. Dat biedt stabiliteit. Onze lokale standpunten zijn niet zomaar ontstaan maar gebaseerd op onze christelijke uitgangspunten. We gebruiken de 17 duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN als een kapstok om onze programmapunten herkenbaar te laten zien. Het feit dat de ChristenUnie actief is op alle niveaus van het openbaar bestuur biedt ons uitstekende mogelijkheden om af te stemmen en om lokale zaken provinciaal of landelijk aan de orde te stellen. En dat geldt natuurlijk ook andersom.

De ChristenUnie is een partij *van* christenen *voor* alle mensen. Wij willen in het bestuur van onze gemeente de liefde die God voor deze wereld heeft uitstralen én doorgeven, voor Nederland, voor Súdwest-Fryslân. Doe met ons mee. Wij willen geloven in Súdwest-Fryslân!

Speerpunten

De gemeente Súdwest Fryslân kent drie programma's voor de begroting, namelijk:

1. Sociaal (commissie 'Boarger en Mienskip') | Iedereen telt mee
2. Ruimte (commissie 'doarp, stêd en omkriten') | Investeer in kinderen
3. Bestuur (commissie 'bestjoer en finansjes') | Kom op voor (godsdienst-) vrijheid

1. Sociaal | Iedereen doet mee

Waar staat de ChristenUnie voor?

De ChristenUnie gelooft in een duurzame samenleving die is gebaseerd op elkaar liefhebben. Eén van de kenmerken van onze samenleving van nu is dat bijna iedereen deel uit maakt van een of meerdere netwerken van mensen, zoals gezinnen, klassen in scholen, vriendengroepen, de straat en de buurt, online netwerken en sociale media. Tegelijk is er sprake van individualisme en van eenzaamheid en zijn er mensen die niet mee kunnen komen. Dat is alleen maar versterkt door Corona.

Inwoners zijn veel meer dan vroeger zelf verantwoordelijk geworden voor het regelen van ondersteuning. Dit heeft geleid tot teleurstelling en zorgen waarbij mensen tussen wal en schip zijn beland. Ook de overheid heeft daarbij grote steken laten vallen. De ChristenUnie blijft inzetten op een participatiesamenleving; het is belangrijk dat mensen elkaar als het kan helpen en voor elkaar zorgen. Tegelijk moet de gemeente zorgen voor passende ondersteuning en hulp aan mensen, die het niet op eigen kracht redden. We hebben elkaar dus nodig.

1.1 Zorg

Waar staat de ChristenUnie voor?

De ChristenUnie wil Súdwest-Fryslân een samenleving waarin iedereen ertoe doet en meedoet. De gemeente Súdwest-Fryslân heeft een grote verantwoordelijkheid als het gaat om de zorg voor kinderen, jongeren en kwetsbare inwoners. Súdwest-Fryslân is in de beginjaren een voorbeeldgemeente in de regio geweest, maar in het afgelopen jaar is het niet goed gegaan. Maatwerk en kwaliteit van de geboden zorg moeten voorop staan en het proces is ondersteunend en daaraan ondergeschikt. Dit willen wij graag weer terugbrengen en verder uitbouwen.

De huidige wijze van inkoop voor jeugd, Wmo en beschermd wonen passen niet bij de maatwerkgedachte. Door overbelasting van het gebiedsteam en het uitsluiten van de meeste aanbieders zijn enorme wachtlijsten ontstaan. De ChristenUnie staat voor een systeem waarin noodzakelijke zorg voor een redelijke prijs weer vanzelfsprekend is en we elkaar aanspreken op kwaliteit en snelheid, in plaats van op procesbeheersing.

Uitgangspunt van de ChristenUnie is dat elk mens waardevol is en dat die waarde niet afhangt van prestaties, gezondheid, seksuele geaardheid, afkomst, geloof, leeftijd, gewenstheid of geluk. Al het leven, in gaafheid en gebrokenheid, verdient het om tot ontplooiing te komen, te participeren, om te worden beschermd en om zorg te ontvangen als dat nodig is.

Speerpunten in Súdwest-Fryslân zijn:

- + Ons uitgangspunt blijft dat de zorg leidend is en niet het budget, waarbij wij de uitdagingen in samenwerking met de samenleving oppakken.
- + Kleine zorgaanbieders moeten weer ruimte krijgen om voor de gemeente te werken. De huidige contractvorm moet binnen 1 jaar worden geevalueerd.
- + De gebiedsteams zijn overbelast en moeten versterkt worden. Wachtlijsten voor zorg zijn niet acceptabel.

- + Een persoonsgebonden budget (pgb) is één van de instrumenten die kan worden ingezet wanneer een zorgverlener niet rechtstreeks gecontracteerd is. In het huidige systeem met maar enkele aanbieders zal daar vaker gebruik van worden gemaakt. De ChristenUnie wil dat pgb-gebruik wel mogelijk blijft en dat inwoners die mogelijkheid kennen. Zo hebben zorgvragers altijd de mogelijkheid om identiteitsgebonden of andere noodzakelijke zorg in te kopen als deze via de gemeente niet beschikbaar is.
- + Onderscheid op basis van inkomen, ras, geartheid, sekse, godsdienst, enz is niet acceptabel. Als gemeenschap spreken we elkaar aan op ongepast gedrag. De gemeente signaleert en heeft een voorbeeldfunctie.
- + Er is structureel overleg tussen kerken (diaconieën) en de gemeente over hun bijdrage aan de sociale structuur van de stad/het dorp/de wijken.
- + Sport en bewegen voor ouderen wordt een speerpunt in het gemeentelijke sportbeleid.
- + De ChristenUnie wil dat ouderen die het arbeidsproces hebben verlaten standaard een bezoek krijgen vanuit het wijkteam/welzijnsorganisaties om (verborgen) problemen, zoals eenzaamheidsproblematiek op te sporen.
- + *Zingeving* wordt bij gesprekken met ouderen met een zorgvraag (keukentafelgesprek) een bespreekbaar onderwerp, zo nodig maakt de gemeente hiervoor gebruik van deskundigheid van kerken of andere organisaties.
- + De gemeente Súdwest-Fryslân is verantwoordelijk voor goede opvang en inburgering van vluchtelingen. Mensen die huis en haard hebben verlaten moeten een veilig onderkomen krijgen. De gemeente moet de taakstelling voor huisvesting van statushouders halen, maar moet ook bewaken dat dit niet tot verdringing op de huizenmarkt leidt. Spreiding over de kernen vinden wij belangrijk.

1.2 Gezin, jeugd en onderwijs

Waar staat de ChristenUnie voor?

Kinderen en jongeren hebben de toekomst. De gemeente Súdwest-Fryslân moet daarom inzetten op veilige gezinnen, veilige scholen en veilige buurten. De ChristenUnie wil dat kinderen die extra ondersteuning nodig hebben die zoveel mogelijk dicht bij huis en school kunnen krijgen. Daarbij moet de zorg passen bij de identiteit van het gezin.

Het is tijd om meer aandacht te besteden aan het sterker maken van gezinnen. De ChristenUnie wil dat stellen met kinderen tools aangereikt krijgen om te kunnen bouwen aan hun relatie én aan het ouderschap. Zo moet de geboortezorg niet alleen gericht zijn op de lichamelijke voorbereiding op de komst van een kindje, maar ook op de mentale voorbereiding. Onderzoek laat zien dat voorlichting en begeleiding positief werken tegen stress in de relatie. Een kind is het beste af als de ouders het samen goed hebben. Daarom willen we ouders ondersteunen door ouderschaps cursussen via bijvoorbeeld consultatiebureaus aan te bieden.

Voor kinderen en jongeren is het onderwijs een belangrijke plek. Het is een plek waar ze zich cognitief en sociaal ontwikkelen en waar ze andere kinderen en jongeren ontmoeten. De ChristenUnie is voor de vrijheid van onderwijs. Ouders moeten, vanuit hun verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen, kunnen kiezen voor een school die aansluit bij de eigen waarden, identiteit en idealen. De gemeente moet de diversiteit van scholen op levensbeschouwelijke en pedagogische gronden respecteren.

Al het onderwijs is bijzonder. De scholen in Súdwest-Fryslân zijn niet van de gemeente, maar van de samenleving. De gemeente en het onderwijs delen wel de maatschappelijke opdracht

om kinderen en jongeren zich optimaal te laten ontwikkelen. In Súdwest-Fryslân biedt het onderwijs gelijke kansen voor alle leerlingen, onafhankelijk van de wijk of kern waarin een school staat of van de financiële situatie van ouders.

Speerpunten in Súdwest-Fryslân zijn:

- + Met professionals uit het veld ontwikkelt de gemeente preventief (v)echtscheidingsbeleid, allereerst gericht op het laagdrempelig en vrijwillig versterken van relaties van alle ouders in Súdwest-Fryslân, maar daarnaast ook op tijdige hulp als een scheiding onvermijdelijk is.
- + Ouderschaps cursussen en informatie over relatieondersteuning moeten laagdrempelig beschikbaar zijn. Hierin kan maatwerk nodig zijn of een identiteitsgebonden aanbod zoals de Marriage course, zodat ouders weerbaar worden en versterkt worden bij de opvoeding van kinderen.
- + De gemeente werkt actief aan het creëren van stageplekken en traineeships bij bedrijven en bij de eigen organisatie.
- + Multi-probleemgezinnen zijn gebaat bij een integrale aanpak waarin betrokken hulpverleningsinstanties nauw samenwerken en daarbij is de aanpak van één gezin, één plan, één coördinator belangrijk.
- + De ChristenUnie wil dat de gemeente binnen de arbeidsmarktregio inzet op een goede aansluiting van het onderwijs, overheid en het bedrijfsleven in gemeente Súdwest Fryslân. Hierbij besteden wij vooral aandacht voor arbeidsmarktrelevante vmbo- en mbo-opleidingen.
- + In Súdwest-Fryslân krijgen kwetsbare jongeren uit het speciaal onderwijs de juiste begeleiding naar een waardevolle plek in onze samenleving.
- + Een nieuwe taak is de volledige inburgering van nieuwkomers. De gemeente doet een intake, stelt een plan op voor participatie en inburgering, biedt de benodigde leerroutes aan en monitort het hele traject.

1.3 Werk en inkomen

Waar staat de ChristenUnie voor?

Het hebben van werk is belangrijk. Ons werk is de plek waar talent en verantwoordelijkheid tot hun recht komen. De inzet van de afgelopen jaren heeft geleid tot een flinke daling van de werkloosheid tot onder de 4%, maar er zijn nog steeds meer dan 2.000 mensen die gebruik maken van een Participatieuitkering.

We leven in één van de rijkste landen ter wereld maar ook in Nederland is armoede en lukt het niet iedereen het hoofd boven water te houden. Er zijn mensen die ondanks een baan dicht bij of onder de armoedegrens leven. Daarom zetten wij sterk in op de realisatie van arbeidsplaatsen. De ChristenUnie vindt dat niemand in Súdwest-Fryslân aan zijn of haar lot mag worden overgelaten. Dit vraagt niet alleen om een goede manier van omgaan met de sociale zekerheid maar vooral om het scheppen van randvoorwaarden waarbinnen mensen zelf aan een perspectief kunnen werken. De ChristenUnie zet zich in voor positief bijstandsbeleid door bijvoorbeeld experimenten met sociale coöperaties, regelluwe zones en vormen van regelarme bijstand.

De afgelopen jaren hebben we gezien dat rigide handhaving van sociale fraudewetgeving leidt tot misstanden. De gemeente benut alle mogelijke ruimte om te voorkomen dat burgers het

slachtoffer worden van te strenge overheidsregels. De gemeente stimuleert het bedrijfsleven om zich samen met het (beroeps)onderwijs actief in te zetten voor een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt op zowel de korte en middellange termijn. Daar passen ook bedrijfsscholen in. Voor mensen met beperkingen moet het vanzelfsprekend zijn dat ook zij de mogelijkheid krijgen om hun talenten in te zetten, of dat nu betaald, of via vrijwilligerswerk is. De gemeente geeft hierin zelf het goede voorbeeld én stimuleert bedrijven hierin actief.

Speerpunten in Súdwest-Fryslân zijn:

- + De gemeente neemt, in samenwerking met bedrijfsleven, verantwoordelijkheid voor voldoende participatiebanen.
- + De gemeente zoekt in samenwerking met het bedrijfsleven naar kwalitatief goede en voldoende beschutte werkplekken;
- + Als de gemeente helpt, mag een tegenprestatie worden verwacht. Daarbij is het belangrijk dat zoveel mogelijk wordt ingezet op de eigen kennis en talenten van mensen.
- + Er moet doelgerichte en laagdrempelige voorlichting over geld en budgetbeheer aangeboden worden.
- + De gemeente spreekt met woningcorporaties en energieleveranciers af dat betalingsachterstanden tijdig worden gemeld en er pas tot (dreigen met) afsluiting of huisuitzetting wordt overgegaan nadat eerst actief hulp is aangeboden, zeker bij gezinnen met kinderen. De gemeente kijkt ook kritisch naar het eigen gedrag als schuldeiser.
- + Met schuldhulpverlening gaan wij actief naar mensen toe.
- + Betaald en onbetaald werken moet merkbaar worden beloond. Iedereen doet mee.
- + Er is meer behoefte aan werk op Hbo- en Academisch niveau. Dat kunnen heel goed start-ups zijn. De gemeente kan dit faciliteren door flexwerkplekken in openbare gebouwen aan te bieden en broedplaatsen te creëren waar zelfstandigen kunnen werken.

1.4 Kunst, cultuur en sport

Waar staat de ChristenUnie voor?

Cultuur vormt de ziel van de stad of het dorp. In cultuur wordt de historie van de gemeente en de manier van samenleven van mensen weerspiegeld. In de cultuursector werken professionals en amateurs samen aan het mooier maken van onze samenleving. In cultuur vinden mensen ontspanning en betekenis. Cultuur draagt bij aan een juiste balans tussen in- en ontspanning. De ChristenUnie ziet meerwaarde van groepen mensen die gezamenlijk hun vrije tijd besteden en zet daarom in op het ondersteunen van verenigingen rondom cultuur. Daarbij vindt de ChristenUnie het belangrijk dat kinderen zich leren uitdrukken in muziek, dans en creativiteit. Dat draagt bij aan de individuele ontwikkeling van kinderen en jongeren en daarmee aan een krachtige en creatieve samenleving. De inzet van de gemeente dient gericht op het stimuleren van deelname, kennismaking en aansluiting van cultuur op het onderwijs aan kinderen en jongeren.

De ChristenUnie pleit voor cultuur en sport in de breedte; bereikbaar en betaalbaar voor iedereen. Investeren in dure cultuurgebouwen is soms nodig maar moet kritisch beoordeeld worden op nut, noodzaak en de financiële haalbaarheid en houdbaarheid op lange termijn.

Speerpunten in Súdwest-Fryslân zijn:

- ⊕ Kinderen uit gezinnen in armoede in Súdwest-Fryslân kunnen (bijvoorbeeld met behulp van een minimapas) korting krijgen of gratis deelnemen aan muzieklessen en/of sport. De gemeente ontwikkelt hier passend beleid voor.
- ⊕ Evenementen in Súdwest-Fryslân moeten veilig en gezond zijn. Niet alleen zijn ze goed toegankelijk maar ook komen er heldere (subsidie-) afspraken over afval/duurzaamheid, geluid en volksgezondheid (drank/drugs).
- ⊕ De gemeente stimuleert samenwerking tussen scholen en culturele voorzieningen.
- ⊕ Ons culturele erfgoed is de moeite van het bewaren waard. De gemeente stimuleert initiatieven en ondersteunt waar dat mogelijk is.
- ⊕ Elk dorp en elke wijk heeft een buurtsportcoach om de verbinding tussen sport, onderwijs en zorg te bevorderen. Hierbij besteedt de coach ook aandacht aan dat elk kind in Súdwest-Fryslân aan het einde van de basisschoolleeftijd het zwem-ABC heeft.

2. Ruimte | Investeren in onze kinderen

Waar staat de ChristenUnie voor?

Wij hebben de taak om zorgvuldig om te gaan met leefomgeving, waarvan we geloven dat deze ons gegeven is. Vervuiling van de lucht, verspilling van materialen en uitputting van hulpbronnen vormen een grote bedreiging voor de leefbaarheid, veiligheid en gezondheid. De ChristenUnie zet daarom in op een snelle en volledige energietransitie binnen één generatie. We investeren in kinderen. Er is geen tijd te verliezen. Een schone en circulaire economie levert veel op voor ons en voor volgende generaties: een gezondere lucht, een beter klimaat en een sterkere economie. De gemeente heeft hierin een belangrijke rol.

2.1 Energie, klimaat en milieu

Waar staat de ChristenUnie voor?

Wij willen zo snel mogelijk af van olie, gas en kolen en ruim baan maken voor schone energie. De Energiestrategie is een van de grootste dossiers voor de komende jaren. In de gemeente zijn meerdere kleine gaswinlocaties en –concessies die in de komende jaren mogelijk in productie genomen gaan worden. Dit is niet de keuze van de ChristenUnie, maar wordt ons opgelegd door de Minister van Economische Zaken. Wij zullen ons inzetten om de gevolgen van bodembeweging (bodemdaling en trillingen) altijd te laten compenseren. Hiervoor is een goede nulmeting nodig. Energiebesparing in de industrie, gebouwde omgeving en mobiliteit wordt topprioriteit. Auto's zonder uitstoot en energieneutrale huizen worden de norm. Isolatie, isolatie, isolatie. Materialen die God, als Schepper, ons geeft willen wij niet verspillen, maar terugwinnen en hergebruiken. Wij kiezen voor de bescherming van waardevolle natuur en een verantwoorde omgang met ruimte en landschap in Nederland.

Speerpunten in Súdwest-Fryslân zijn:

- + Coöperaties rondom duurzaamheid/milieu van inwoners en/of bedrijven worden aangemoedigd, waar bij verbruik en efficiëntie van bedrijven de grootste winst te bereiken is. Bij grootschalige energieprojecten is gewenst dat de omgeving kan participeren.
- + Bij door het Rijk opgelegde gaswinning zetten we in op monitoring van de effecten, een nulmeting én goede afspraken over schade en afhandeling.
- + In de komende raadsperiode wordt het gemeentelijke inkoopbeleid volledig duurzaam en eerlijk: 100% schone energie uit Nederland en producten die voldoen aan de regels van eerlijke handel.
- + De ChristenUnie wil versneld onafhankelijk zijn van aardgas. De huidige inzet en ambities van de Regionale Energie Strategie mogen worden versneld.
- + Met woningcorporaties wordt afgesproken dat alle sociale huurwoningen in 2030 energieneutraal (nul-op-de-meter) zijn. Voor (ver)nieuwbouw gold dit vanaf 2020 al via het gemeentelijke bouwbesluit.
- + Het klimaat verandert snel en we krijgen meer wateroverlast en meer droogte. In het klimaatadaptatieplan worden samen met anderen concrete maatregelen uitgewerkt.
- + Inwoners hebben een belangrijke rol als het gaat om waterberging. De gemeente blijft werken aan bewustwording op dit punt, bijvoorbeeld door een publiekscampagne in samenwerkingen met de tuincentra etc. (bijv. operatie Steenbreek)

- + Landbouw- en visserijondernemingen krijgen de ruimte voor een moderne bedrijfsvoering door investeringen mogelijk te maken, die een bijdrage leveren aan duurzaamheid, dierenwelzijn, energiebesparing, milieu en landschap.
- + Boeren krijgen een adequate vergoeding voor natuur- en landschapsbeheer en weidevogelbeheer.
- + De ChristenUnie wil dat natuur zo 'beleefbaar' en toegankelijk mogelijk wordt door aanleg en onderhoud van goede wandel-, fiets- én beleefpaden.

2.2 Wonen en ruimte

Waar staat de ChristenUnie voor?

Een goed en betaalbaar huis in een prettige wijk, dat is voor ons allemaal belangrijk. De beschikbaarheid van de juiste woningen is helaas niet vanzelfsprekend. Er zijn lange wachtlijsten voor sociale huurwoningen, mensen stromen niet door, duur betaalde koopwoningen staan onder water en de behoefte aan betaalbare huurwoningen in de vrije sector is groot. Er is nu heel veel vraag naar woningen, maar over 30 jaar wordt juist krimp verwacht. De ChristenUnie wil dat de gemeente met toekomstgericht woningbeleid de woningmarkt stimuleert, zodat starters een steuntje in de rug krijgen, er voldoende passende huurwoningen zijn en er ruimte is voor particuliere (nieuw)bouw.

Speerpunten in Súdwest-Fryslân zijn:

- + Het woonbeleid van de gemeente Súdwest-Fryslân moet gebaseerd zijn op de actuele vraag én op toekomstige ontwikkelingen, zoals onze Energiestrategie. In de gemeentelijke woonvisie wordt integraal naar de lokale woningmarkt gekeken. Het invullen van het woningbouwprogramma voeren wij alleen uit met partners die ook echt willen bouwen.
- + Om de problemen van vandaag op te lossen is het nodig dat er enkele wijken met duurzame prefab noodwoningen ontwikkeld worden voor een periode van ongeveer 20 jaar.
- + De ChristenUnie wil de transformatie van vrijkomende bedrijfsgebouwen naar woningen krachtig bevorderen. Daarbij wordt voorkomen dat gemeenten de verliesposten krijgen van de projectontwikkelaars. De gemeente heeft vooral een faciliterende rol in wijziging van omgevingsplannen.
- + De nieuwe Omgevingswet biedt kansen voor ontwikkeling op hoofdlijnen en maatwerk waar dat nodig is. De speelruimte willen wij maximaal benutten. In 2023 zijn er geen gebieden meer waarvoor geen bestemmingsplan of verordening geldt.
- + Waar het kan participeren wij in gebiedsontwikkeling.
- + De zorg voor het op orde houden van de openbare ruimte wordt afgestemd met vertegenwoordigers van de bewoners van wijk of kern.
- + Er komt meer ruimte voor nieuwe coöperaties die eigentijdse woonconcepten willen ontwikkelen. De gemeente geeft ruimte aan inwoners om hun wijk of straat in eigen beheer te onderhouden.

2.3 Mobiliteit

Waar staat de ChristenUnie voor?

Mobiliteit brengt mensen bij elkaar en is nodig voor een sterke circulaire economie. Mobiliteit is in ontwikkeling door digitale innovatie in het verkeer, de financiële houdbaarheid van het huidige openbaar vervoer, de opkomst van elektrische vervoersmiddelen (fiets en auto) én het nog steeds groeiende aantal auto's op de weg. De mobiliteit mag steeds minder negatieve impact hebben op de kwaliteit van onze leefomgeving en de leefbaarheid.

We kiezen voor verduurzaming van de mobiliteit, vermijden van overbodig verkeer, een optimale benutting van de bestaande infrastructuur en het beter met elkaar verbinden van de verschillende vervoerssoorten: auto, publiek vervoer en fiets bij het personenvervoer en sloop- en binnenvaart, spoor en weg bij het goederenvervoer. De lokale overheid heeft de verantwoordelijkheid (samen met de provincie en het Rijk) om te zorgen voor infrastructuur van een kwalitatief hoog niveau.

Súdwest-Fryslân is qua oppervlakte de grootste gemeente van Nederland. Ons grondgebied is 908 km² groot, en 42% daarvan bestaat uit bevaarbaar water. In onze gemeente wonen ruim 90.000 inwoners samen in 6 steden en 83 dorpen. De vlakke ligging, grotendeels onder zeeniveau, met daarin bedrijvigheid, landbouw, recreatie en toerisme zijn kenmerkend voor het gebied. In dit uitgestrekte landschap loopt een netwerk van duizenden verbindingen die allemaal een functie vervullen en onderhoud nodig hebben. Deze wegen, straten, paden en vaarwegen zijn vaak al eeuwenoud, maar soms ook recent aangelegd. Om de nog steeds groeiende mobiliteitsvraag binnen een zo groot grondgebied zo goed mogelijk te kunnen faciliteren, moeten er keuzes in het onderhoudsniveau gemaakt worden. Per modaliteit richten wij ons op de volgende speerpunten.

Speerpunten in Súdwest-Fryslân zijn:

- + Kwaliteitsimpuls op drukke en kansrijke regionale fietsroutes inclusief goede stallingsvoorzieningen.
- + Een attractief toeristisch netwerk van vaarwegen, fiets- en wandelpaden met een adequaat niveau van bijbehorende voorzieningen.
- + Voor ouderen en andere mensen die minder mobiel zijn worden de looproutes naar het centrum, belangrijke ontmoetingsplekken en (zorg)voorzieningen zoveel mogelijk aangepast naar hun behoeften (comfortzones).
- + Bij de transformatie van het openbaar vervoer naar publiek vervoer vindt de ChristenUnie de bereikbaarheid van de (kleine) kernen een belangrijk punt. Concepten voor elektrische deelauto's en vrijwillige chauffeurs kunnen een uitkomst zijn voor ouderen op de dorpen als zij over een mobiliteitsbudget kunnen beschikken. Hierbij zoeken we actief naar combinaties. De ChristenUnie vindt dat de gemeente en haar inwoners betrokken moeten worden bij de te maken keuzes.
- + Parkeergeld wordt zoveel mogelijk aangewend om de kwaliteit van de openbare ruimte/parkeergelegenheid/wegen en fietspaden te bevorderen en toekomstvast te maken.
- + Het onderhoud en vernieuwbouw van de openbare ruimte en de wegen in Súdwest Fryslân combineren we zoveel mogelijk andere programma's, zoals het vervangen van kabels en leidingen van de nutsbedrijven en de uitvoering van de energietransitie.

3. Bestuur | Kom op voor (godsdienst)vrijheid

3.1 Betrouwbare gemeente

Waar staat de ChristenUnie voor?

Bij de ChristenUnie staat de samenleving centraal. Een samenleving die het werk is van mensen en maatschappelijke verbanden samen. Een coöperatieve samenleving, waarin we op zoek zijn naar verbindingen. Dat verstaan we onder opkomen voor vrijheid. De gemeente heeft daarin dus een bescheiden rol en heeft vooral als taak de kracht in de samenleving te versterken. De gemeente laat mensen vrij en wijst op de eigen verantwoordelijkheid, maar denkt ook mee, stimuleert en ondersteunt waar dat nodig is. Dit vraagt om maatwerk: de één heeft die ondersteuning sneller nodig dan de ander. Voor kwetsbare mensen die het echt niet zelf of samen met anderen kunnen, biedt de overheid een vangnet.

Inwoners moeten een beroep kunnen doen op de overheid als hun vrijheid, veiligheid of bestaanszekerheid in het geding is. Om die reden is het goed dat de overheid op een aantal belangrijke terreinen ook grenzen aangeeft, handhaaft, normeert en kadert. De overheid moet daarin betrouwbaar zijn door te zeggen wat ze doet en te doen wat ze zegt. Wij zijn ons erg bewust dat de vele affaires in de nederlandse regering niet hebben bijgedragen aan dat vertrouwen. Wij willen ons steentje bijdragen aan het herstel daarvan.

Speerpunten in Súdwest-Fryslân zijn:

- + Open, herkenbaar, betrokken én integer aanwezig te zijn in Súdwest-Fryslân door er voor te zorgen dat politieke processen zoveel mogelijk in de openbaarheid plaatsvinden.
- + Wij zeggen wat we doen en we doen wat we zeggen.
- + Te streven naar een coalitieakkoord op hoofdlijnen, zodat er voor alle partijen vrijheid is voor invloed op beleid.
- + Ruimte voor inwoners die verantwoordelijkheden op zich nemen (bijv. in coöperaties) op het gebied van duurzaamheid, energie, zorg, lokale economie of wijkbeheer.
- + De toegankelijkheid van onderdelen van de gemeentelijke organisatie moet beter. Het omgevingsloket moet voor burgers direct bereikbaar worden gemaakt en er moet gelegenheid zijn voor vooroverleg en adviezen. De werkwijze van de gebiedsteams was goed, maar is onder grote druk komen te staan en moet worden geëvalueerd.
- + Meer vertrouwen, minder regels. Elk jaar komt het college met voorstellen voor regels die geschrapt, vereenvoudigd of samengevoegd kunnen worden.
- + De lokale lastendruk stijgt in principe niet meer dan de inflatiecorrectie.
- + Bij inkoopbeleid zijn in Súdwest-Fryslân duurzame criteria een harde eis, zoals fair trade, social return on investment, maatschappelijk verantwoord ondernemen en door het mogelijk te maken dat (zorg)inkooporganisaties cao-lonen kunnen volgen. Ook winstmaximering op overheidsopdrachten moet bespreekbaar zijn.
- + De aansturing van ons werkleerbedrijf Empatec moet anders en dichter bij de gemeente komen te liggen. Daarvoor zijn de mensen in dit bedrijf te belangrijk.

3.2 Veiligheid

Waar staat de ChristenUnie voor?

Als inwoner van Súdwest-Fryslân wilt u veilig kunnen leven. Helaas is dat niet altijd vanzelfsprekend. De overheid is er om onrecht tegen te gaan en mensen die dat nodig hebben te beschermen. Elke buurt of wijk heeft een eigen aanpak nodig en inwoners moeten betrokken zijn bij het formuleren daarvan. Juist burgers, winkeliers, scholen, politie en woningcorporaties dragen bij aan goede buurten. Dat zijn buurten waarin jongeren veilig naar school gaan en ruimte hebben om te spelen, waarin ouders met een gerust hart wonen, werken en winkelen en waarin ouderen zonder zorg over straat kunnen, actief kunnen zijn en nog voluit van het leven kunnen genieten.

Speerpunten in Súdwest-Fryslân zijn:

- + Betrek burgers bij veiligheid in hun directe omgeving d.m.v. Burgernet, Buurtpreventie Apps en het opstellen van een veiligheidsplan. Ook zetten wij in op extra beschikbaarheid én zichtbaarheid van de wijkagent.
- + De gemeente gaat zich actief inzetten voor vrije geloofsbeleving in het AZC.
- + De burgemeester zorgt voor lage drempels voor het doen van (anoniem) aangifte en voor goede terugkoppeling door politie.
- + De kosten van vandalisme worden verhaald op daders. De gemeente publiceert regelmatig de resultaten hiervan en de omvang van de schade ten gevolge van vandalisme door middel van een 'vandalismemeter'.
- + Het preventie project Cool Sudwest wordt verder uitgebouwd.
- + Het aantal gokhallen moet worden verminderd en de vestiging van nieuwe wordt voorkomen.
- + De gemeente organiseert voldoende toezichtcapaciteit voor de Drank- en Horecawet. De gemeente gebruikt hiervoor regelmatig mystery guests.
- + *Happy hours* in de horeca en reclamestunts voor alcoholische dranken worden via convenanten of via de APV aan banden gelegd.
- + Súdwest-Fryslân biedt hulp aan kwetsbare prostituees (in clubs en zelfstandig werkend) en helpt bij uitstapprogramma's. Ook als het Rijk daar geen middelen voor beschikbaar stelt.
- + Wij willen een uitsterfbeleid voor bestaande seksinrichtingen en de vestiging van nieuwe voorkomen. Seks zou in principe niet verhandelbaar moeten zijn.
- + De gemeente Súdwest-Fryslân zorgt voor een veilige opvang voor slachtoffers van loverboys, pooiers en mensenhandelaren.
- + We willen onze kennis en welvaart actief delen met anderen. Daarvoor gaan we partnerschappen aan met steden/plaatsen in andere delen van de wereld waar die kennis nodig is.

3.3 Economie

Waar staat de ChristenUnie voor?

De lokale overheid speelt, samen met kennisinstellingen, het bedrijfsleven en andere overheden, een belangrijke rol in de versterking van de regionale arbeidsmarkt en de (regionale) circulaire economie. Een sterke economie is een randvoorwaarde en een middel om andere doelen te realiseren. De economie draait niet alleen om groei en consumeren, maar ook om de kwaliteit van leven. Een economie is volgens de ChristenUnie pas gezond als

iedereen een kans krijgt en verantwoordelijkheid neemt, er coöperatieve relaties ontstaan, als werken en vrije tijd in balans zijn, als groei groen is en grenzen kent.

Het MKB is onmisbaar voor werkgelegenheid, de lokale economie, voor ontwikkelingen van producten en voor de leefbaarheid. De ChristenUnie komt op voor ondernemers. De ChristenUnie in Súdwest-Fryslân wil blijven investeren in goede infrastructuur en betere bereikbaarheid. Ook digitaal. De gemeente moet goede voorwaarden scheppen om lokaal en regionaal en (maatschappelijk) verantwoord ondernemerschap te stimuleren. Zij stelt zich op als een partner voor ondernemers.

Speerpunten in Súdwest-Fryslân zijn:

- + Alle inzet is gericht op het aantrekken van duurzame werkgelegenheid met reletief veel arbeidsplaatsen per ha.
- + Sociale ondernemers krijgen een grotere kans bij aanbestedingen en overheidsinkoop. Bij alle aanbestedingen is social return een voorwaarde.
- + Voor ondernemers wordt één (digitaal) loket geopend waar men met alle (aan)vragen terecht kan. Dit omgevingsloket is laagdrempelig toegankelijk en sluit aan bij het provinciale loket.
- + De ChristenUnie wil dat de gemeente ondernemers niet frustreert, maar jaagt de economie aan door alle ondernemers binnen 21 dagen te betalen.
- + ZZP-ers worden begeleid en praktisch ondersteund, bijvoorbeeld door de beschikbaarheid van goed en snel internet voor de hele gemeente te bevorderen, één gemeentelijk aanspreekpunt voor ondernemers en flex-plekken in het stadhuis open te stellen voor start-ups.
- + Bij inburgering wordt door de gemeente ingezet op werken of stage in combinatie met leren. Er wordt actief gezocht naar bedrijven die hieraan willen meewerken.
- + Bedrijfsterreinen worden duurzaam ingericht. Bij voorkeur functioneren zij klimaatneutraal.
- + We gaan inzetten op de aansluiting van de industrieterreinen in Sneek en Bolsward op de waterstof-backbone.
- + Om het winkelgebied in Súdwest-Fryslân meer te concentreren worden winkelbestemmingen gewijzigd in woonbestemmingen.
- + Er komen geen nieuwe winkelcentra buiten de kernen (grootschalige winkels/outletcentra), om een levensvatbare middenstand overeind te houden.
- + In kleine kernen worden functies zoveel mogelijk behouden en waar mogelijk gecombineerd (detailhandel, bibliotheek, bank etc.).
- + Samen met inwoners en lokale ondernemers inzetten op gebiedspromotie (stad, dorp of gebied) voor recreatie en toerisme.
- + Een 24/7 economie levert meestal geen extra omzet voor winkels op. Daarom zijn we terughoudend met de verruiming van openingstijden en zondagsopenstelling van winkels.
- + Bij het opstellen van de visie op het buitengebied wordt ingezet op een toekomstbestendige agrarische sector.
- + Landbouw- en visserijondernemingen krijgen de ruimte voor een moderne bedrijfsvoering door investeringen mogelijk te maken, voor zover deze een bijdrage levert aan duurzaamheid, dierenwelzijn, energiebesparing, milieu en landschap.
- + Boeren krijgen een adequate vergoeding voor natuur- en landschapsbeheer en weidevogelbeheer.

- Actief inspelen op de kansen die het vliegveld Lelystad biedt voor wonen en werkgelegenheid met duidelijke aandacht voor de aanvliegeroutes boven de gemeente Súdwest-Frylân.